

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

11 vtrum sit virtus cardinalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

ARTICVLAS XI.

Vtrum fortitudo sit uirtus cardinalis.

AD V N D E C I M V M sic procedit-
tur. Videtur quod fortitudo
non sit uirtus cardinalis. Ira enim

*Ex electione. quia
missa quandoque ha-
bet ex necessitate na-
tum passionem, & fo-
lum moderamē eius
ex electione, sed in-
tellectu qualiter, & timeret*

¹¹ Art. 11. eiusdem qōnis, dubia quatuor occurserūt ex eod.

In art. 11. eiusdem q̄onis, dubia quatuor occurserunt ex codē Martino, supra quāmō hic dicta impugnata ab eo in quaest. 2. Primum est contra illud, Quod virtutes cardinales dicuntur, quae p̄cipue fibi vendicant id, q̄d cōtēr percutent ad virtutes. Contra hoc arguit dupliciter. Primo, quia sequitur, q̄ esent tantum tres virtutes cardinales. Probatur sequela, quia tria tñ sunt quae pertinent comitante ad virtutes, ut patet ex 2. Ethic. l. 9. sc̄ens ac eligens, & propter finem, & firmitatem ac immobilitatem. Secundo, Hęc ratiō sic fuit communia omnibus virtutibus, quod non magis intensa quam altera, ergo nulla virtus videatur cardinalis ex hoc, quod principiū fibi ueniat conditionem communem virtutum. Antecedens patet, quia omnis virtus moralis habet hęc omnia.

Secundum eft contra illud, Fortitudo ideo eft cardinalis, quia laudem firmatis potissimum fibi uendicat. Contra hoc pugnat duplicitur. Primo, Omnis virtus secundum gradum heroicum habet firmitatem æqualiter laudabilem, ergo fortitudo non eft uirtus cardinalis, quia æque laudabilem fibi vendicat firmitatem. Antecedens probatur, *Omnis virtus secundum gradum heroicum habet auctu[m] imperiutorum mortis libe[ra]tione potius, quam deferrenda virtus; haec autem firmitate nulla est maior, aut laudabilior.* ergo. Secundo, Cum huamod[us] firmitate sicut quod uita humana non voluntari circa talen virtutem tamquam circa cardinem, ergo non eft ex huamod[us] firmitate cardinalis.

Tertium eft contra conclusione principalem, felicitate, Fortitudo proprie dicta, que felicitate eft distincta virus a magnanimitate, de qua tractat Arifto; Ethico, eft virus cardinalis. Contra hoc arguitur quadrupliciter. Primo, argumentum qd[us] in hoc articulo facit author tertio loco, scilicet, *Virus cardinalis eft circa eis, in quibus veritur vita humana; sed pericula bellica funeraria.* ergo. Secundo nō eft verisimili quod viri sancti & perfecti, in morali nefaste careant aliquo vno rato genere uirorum cardinalium: sed innumeri tales caruerunt fortitudine proprie accepta tanactu interiori quam exteriori, cum multi nec vbris in colere, nec res publicas administrarent. ergo. Tertio, *Humilitas eft unum de maximis fundamentis, & unus de cardinalibus moralis beneficis.* ergo vel eft virus cardinalis, vel pars eius: sed non eft cardinalis. ergo pars eius. Sed non eft pars nisi magnanimitatis, ergo fortitudo, vt communice significat fortitudinem propriam. & magnanimitatem, eft virus cardinalis: ficut iustitia ut communis

¶ Ad primum obiectorum contra secundum, negatur maior: quia virtus quantitate in gradu hercero non excedit propriam materiam, sed intra proprie materia limites hercica est. Pericula autem optimis mortis non sunt omnis virtus materia, sed solus fortitudinis, ut patet ex distinctione virtutum penes suas proprias materias.

R E S P O N S U M . Dicendum, quod sicut supra dictum est, virtutes cardinales, sive principales, dicuntur, quae praecipue sibi vendicant id, quod pertinet communiter ad virtutes. Inter alias autem communales virtutis conditions una ponuntur, firmiter operari, ut patet in secundo * Ethic. Laudem autem firmitatis potissimum sibi vendicat fortitudo. Tanto enim magis laudatur qui firmiter stat, quanto habet grauius impellens ad cadendum, vel ad retrocedendum. Impellit autem hominem ad discedendum ab eo, quod est secundum rationem, & bonum delectans, & malum affligens: sed grauius impellit dolor corporis, quam uoluptas. Dicit enim August. in libro 83. quaest. Nemo est qui non magis fugiat dolorem, quam affectet uoluptatem. Namque videamus, & immanissimas bestias a maximis uoluptibus exterrii dolorum metu. Et inter dolores animi, & pericula maxime timent ea, quae ducunt ad mortem, contra quae firmiter stat fortis. unde fortitudo est virtus cardinalis.

¶ Ad secundum dicendum, quod sancti Iohannes, qui vnam habuerunt virtutem acquisitam, omnes habuerunt, quoniam conexi sunt. Et breuiter conceditur quod habuerunt fortitudinem sicut iustitiam. Nec ad hoc opus fuit, ut uerbes incoherenter, aut reprobantes admittarentur: quoniam fortudo in animo posset haberi circa optimipericula mortis, quando, & ubi oportet.

¶ Ad tertium dicendum, cum auctore, & virtutes dicuntur cardinales, seu principales ratione principali materia, qualiter non haber humilitas. Et proposita dicitur, quod humilitas nec est virtus cardinalis, nec pars fabieuentia eius, ut supra dictum est.

¶ Ad secundum dicendum, quod virtus ordinatur ad bonum rationis, quod conseruari oportet contra impulsus malorum. Fortitudo autem ordinatur ad mala corporalia sicut ad contraria, quibus resistit: ad bonum autem rationis sicut ad finem, quem intendit conseruare.

¶ Ad tertium dicendum, quod quamvis pericula mortis raro inminent, tamen occasiones illorum periculorum frequenter occurrit, dum scilicet homini ad temperantiam quoniam est species modestiae, quae pars potentialis est temperantiae, ut infra patet. Dicunt autem humilitas fundamentalis virtutum non directe, sed remonendo prohibens, scilicet superbiacere, ut in tractatu de humilitate infra patet. Ex hoc autem quod est sic fundamentum, non sequitur, ergo est virtus cardinalis, que principalis dicitur ex materia propriae principali.

¶ Ad quartum dicendum, quod tam theologi quam philosophi, qui permisimus virtutem nominibus uitrum, primo modo loquuntur de virtutibus in lectione nos autem loquimur secundo modo.

¶ Ad obiectioem contra quartum iam patet ex supradictis, quod falso innititur fundamento, scilicet, quod subire mortem propter iustitiam, aut

temperantiam impugnante, non spectat ad fortitudinem. Seperius namque ostendimus ex doctrina Arist. non requiri ad fortitudinem contrapositionem exterius virium: ac per hoc sufficere ad pericula mortis, circa quae est fortitudo, quod sicut in bello uel communione, uel particulari, sic declaratum fuit.

¶ Super Questions 123. Art. duodecima.

I N art. 12. eiusdem

¶ Quod si dubium occurrat circa calcem corporis, scilicet. Et post has ceteras virtutes. Et est dubium ad hominem, quod ipse

met author inferius trahendo de humilitate, preponit ipsam fortitudini, & tempore.

¶ Quomodo ergo cardinales excedunt ceteras, si humilitas excedit duas harum? Ad hoc dubium dicitur, quod nunc non est ferme

de ceteris virtutibus absolute, sed de his quae sunt circa aliquam particularem materiam: humilitas autem circa omnia bene disponere videtur. Sed quia dilectio hanc supponit tra etiam humilitas, ideo illo rite referetur hoc dubium solendum, ubi excellitiam virtutum apud

autorem ex omnibus suis dictis gradu

re sine discordia con-

nabimur, iam cunctis virtutibus excellentibus discutitis.

¶ Præterea. Philosopher dicit in 1. Rhet. Necesse est maximas esse

virtutes, quae maxime aliis utilies

sunt: sed liberalitas uidetur magis

utilis quam fortitudo, ergo est

maior virtus moralis.

¶ Præterea. Dignior est persona hominis quam res eius: sed fortitudo est circa personam hominis, quod aliquis periculo mortis exponit propter bonum virtutis: iustitia autem & aliae virtutes morales sunt circa alias res exteriores. ergo fortitudo est præcipua inter omnes virtutes morales.

S E D C O N T R A est, quod Tullius *

dicit in primo de officiis. In iustitia

virtutis splendor est maximus, ex

qua viri boni nominantur.

¶ Præterea. Philosophus dicit in 1. Rhet. Necesse est maximas esse

virtutes, quae maxime aliis utilies

sunt: sed liberalitas uidetur magis

utilis quam fortitudo, ergo est

maior virtus.

R E S P O N S U M . Dicendum, quod sicut Augustus dicit in 6. de Trin. in his, quae non mole magna sunt, id est esse maius, quod melius. Vnde tanto aliqua virtus maior est, quanto melior est. Bonum autem rationis est hominis bonum, secundum Dionysium, cap. 4. de diuin. nomin. Hoc autem bonum essentialiter quidem habet prudentialia, quae est per se rationis. Iustitia autem est huius boni factiva, inquantu scilicet per iustitiam pertinet ordinatio.

¶ Præterea. Cum hic dicitur, Nisi per iustitiam conferuandam, aut est ferme de iustitia particulari, &

tunc falsum dicitur: quia homo tenetur subire periculum mortis, per

alias virtutes, puta temperantiam, fidem &c. aut de iustitia legali,

& tunc etiam falsum est: quia homo licet subire mortis periculum,

non propter commune bonum, sed propter bonum tantummodo,

ut si homo impugnaret de ipsa virtute fortitudinis in seipso,

& non sit pars alicuius reip. sed solitarius, talis fortiter ager futili-

mente solum propter proprium bonum proprii habitus, & non propter iustitiam quamcumque feruandam, nisi iustitia metaphori-

ce sumatur, quod est a proposito alienum.

¶ Ad primum horum dicendum, quod hic non est ferme de fine fortitudinis ex vi actus, sed de fine eiusdem ex parte materie:

ita quod ly. proper iustitiam, denotat finem ex parte materie;

Secunda Secunda S. Tho. PP. a quo-